

Portrete în dialog

Robert Șerban (n. 1970, Drobeta-Turnu Severin) este scriitor, jurnalist și editor. Absolvă cursurile Facultății de Arte și Design și pe cele ale Facultății de Construcții, ambele din Timișoara. Are o prezență apăsată în viața culturală a Timișoarei: simpozioane, conferințe, lansări de carte, articole în presa locală. Conduce Editura Brumar, unde publică volume ale unor poeți, prozatori și esești de calitate. Poeziile lui sunt traduse în engleză, franceză, polonă, cehă, olandeză, norvegiană, suedeză, arabă, ucraineană etc. Ca poet, primește premii din partea Uniunii Scriitorilor, precum și a revistelor *Observator cultural*, *Luceafărul*, *Poesis* etc. Ca jurnalist și om de televiziune, i se decernează Premiul Tănărul Jurnalist al anului 2002, Premiul pentru Talk-show TELEVEST, Premiul Festivalului Internațional al Televiziunilor Locale și Regionale, Premiul întâi al Festivalului 7 ARTE, Premiul SIMFEST 2011 etc. Pe lângă volumele proprii, apare într-o serie de volume colective (*Cartea cu bunici, Răcani, pișani și veterani, O mie una de poezii românești, Scriitori pe Calea Regală, Odă la Vodă, Prima mea beție* etc.).

Cărți: *Firește că exagerez, Odyssex, Piper pe limbă, A cincea roată, Barzaconii, Ochiul cu streășină, Cinema la mine-acasă, Moartea parafină.*

Șerban Foarță (n. 1942, Drobeta-Turnu Severin) este unul dintre cei mai importanți poeți din România. Absolvă cursurile Facultății de Litere (Secția română-germană) a Universității din Timișoara. Este membru al Uniunii Scriitorilor din 1970 și al ASPRO din 2000. Trăiește de peste patruzeci de ani la Timișoara, unde scrie, traduce, pictează și cântă la pian. Este considerat giuvaiergiul poeziei românești contemporane. Poate versifica absolut orice, de la *Codul penal* la *Pagini Aurii*. Fermecător și imprevizibil, spumos și rafinat, cult și casant în judecăți, se numără printre marii producători naționali de „vițuri” și calambururi. De altfel, poezia lui e marcată de amprenta ludicului, de o asociativitate a cuvintelor și a imaginilor ieșită din comun. Are peste șaptezeci și cinci de cărți de versuri, eseuri, proză, articerie și traduceri. Este un harnic colecționar de premii literare, pe care le merită cu asupra de măsură (Premiul Uniunii Scriitorilor, Premiul Radio România Cultural, Premiul Național pentru Literatură. Premiul „Gellu Naum”, Premiul ASPRO pentru poezie și alte zeci).

Cărți: *Simpleroze, Areal, Copyright, Holorime, Caragialeta, Opera Somnia, Fractalia, Rebis, Rimelări, Istoriile unui matroz întors de pe Planeta Roz, Micul Print, Îndreptar practic de chiciologie, Prozariu, Un mire fără căpătâi, Roșul ușor e rozul iluzor, Gazela de perete, Eseu asupra poeziei lui Ion Barbu, Afinități selective, Afinități efective, Retică și comunicare, Honorificabilitudinitatibus* etc.

NARAȚIUNEA DE A FI

Robert Șerban

în dialog cu

Șerban Foarță

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Radu Paraschivescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corectori: Cristina Jelescu, Patricia Rădulescu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Fedprint

© HUMANITAS, 2013

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FOARȚĂ, ȘERBAN
Narațiunea de a fi / Robert Șerban în dialog cu Șerban Foarță –
București: Humanitas, 2013
ISBN 978-973-50-3984-4
I. Șerban, Robert
821.135.1.09(047.53)

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Ei bine, îmi place să „grațiez“!

— *De multe ori te-am auzit întrebându-te dacă ești sau nu poet, dacă ai sau nu talent.*

— Ei bine, nu știu dacă sunt poet; talentul însă nu-mi lipsește, ci mai curând naivitatea, o anume ingenuitate. Fac parte din categoria „poetilor sentimentali“ (conform expresiei schilleriene). Apoi, talentul se mai și cultivă; iar de talentul ăsta, ca tehnică /tehnicitate, nu duc lipsă. În rest, am îndoieli, firește, ca toată lumea, pe cât cred. Le am și pentru că, la mine, scrisul n-a fost spontan, ci ulterior unor lecturi. Nu cred că aș fi inventat *eu* poezia (tot astfel cum, după La Rochefoucauld, mulți n-am iubi de n-am fi auzit vorbindu-se de dragoste). Dar nu numai citind poeți m-am apucat de poezie (nu numai, deci, din mimetism), ci și dintr-o dorință tot mai clară, pe la treisprezece-paisprezece ani, de a nu rima cu cei din jur, având, în genere, aceștia profesiuni practice, și, câteodată, lucrative. Am oftat după poezie – am optat pentru poezie! Oi fi, n-oi fi poet, nu știu; de știut, știu că sunt artist. Și educația mea, de altfel, a stat mai mult sub semnul artei. Bunică-mea era pianistă, ca și mama, care, în plus, ar fi

putut ajunge o mare soprană dramatică. A și făcut, la București, patru ani de Conservator (clasa Valentinei Crețoiu, soția lui Șerban Tassian, al cărui nume îl port – deși „șerbani“ mai avusesem în familie). Au urmat însă Rebeliunea, cutremurul din '40, războiul, de care mama s-a speriat și, astfel, m-a făcut pe mine! Pe linie feminină, așadar, am fost predestinat, să zicem, artei. Pe la șase ani și jumătate, am început să iau lecții de pian (cu domnul Schaeffer, refugiat din Cernăuți, evreu trecut la creștinism și organist al bisericii catolice din urbe). Notele, deci, le-am învățat mai înainte să învăț azbucea (pe care cei din preajmă n-au vrut să mi-o inculce, ca să nu mă plictisesc la școală). În fine, pe la paisprezece ani, dând peste poezia a doi cvasinecunoscuți, anume Macedonski și Bacovia, am scris și eu o poezie. Proastă. Pe Macedonski îl aveam în casă, într-o antologie. Pe Bacovia l-am întrezărit printr-o vitrină aburită („Dorm volumele savante-n înghețatele vitrine“), într-o zi cu totul bacoviană: ploua peste zăpadă. A fost un *coup de foudre*. Melanj de Macedonski și Bacovia, prima-mi compunere poeticească avea să fie un rondel pluvial: „Cerul plumburiu sloboade / Ploi de toamnă, triste, reci. / Apa în burlane cade / Monoton, sunete reci...“ Până aici, aproape onorabil. Urma însă, vai, o cugetare: „Zidurile vechi le roade; / Tot va roade ea, în veci...“ ș.cl. După cum remarci, ingeniul tehnic (rondelul e un mecanism, o *boîte à musique*, un „ceas cu cuc“!) mi-a ținut loc de geniu liric. N-am fost nicidecum un „autenticist“, precum Camil Petrescu, Eliade, Sebastian. Eu nu scriu cum vorbesc, nu țin jurnale.

— *Chiar, nu ții?*

— Nu țin și nici nu țin să țin. Jurnalele sunt, de fapt, de multe feluri. Unul ar fi jurnalul ca exercițiu spiritual: examen zilnic de conștiință, autocontrol și introspecție; îl scrii, cum unii, seara, își recapitulează, în gând, etapă cu etapă, ziua scursă, de preferință dinspre aval înspre amonte. Mai e, apoi, jurnalul ca bătăfă cotidiană, frivolă sau mondenă, de care astăzi se cam abuzează. Ca și memoriile, jurnalul era un gen postum. „Antumizat“, el implică trișeria, „literatura“, contrafația. Pentru a nu mai spune că se cade să-i dai neantului ce-i al neantului. Memoria nu-i o simplă debara, nu orice treanță merită păstrată. Altfel, jurnalul este un talcioc insignifiant, eteroclit și derizoriu.

— *Provi, așadar, dintr-o familie care avea și chiar făcea cultură. N-ai fost copilul de la țară, care descoperă, mergând cu vacile...*

— ...frumusețile naturii, ale patriei! Și totuși, a descoperi, mergând cu vacile, o lume e, îndeobște, minunat. Livrescul, evident, denaturează. Eu însă n-am fost un copil insuportabil de livresc. Am avut parte, mai întâi, de o cultură strict orală. Am avut o droaie de „dădace“ care mi-au povestit diverse cărți, librete și piese. *Digest*-urile lor, de altfel, mi-au atenuat, apoi, digestia proprie. Digestia culturală. Pe *Quo vadis?* nu l-am mai citit, întrucât mi-l povestise și citise, într-o magnifică ediție de pe la 1900, cu gravuri în stil secesionist, o prietenă a mamei mele, mult mai în vârstă decât ea, proprietăreașă (și aleasă inimii) profesorului meu de pian. De dragul lui *Quo*

vadis?, veneam la lecții cu o oră mai devreme. Tanti Florica mi-l împărțea. Se auzeau, din camera de lângă, melisemele cutărei domnișoare, pe nume Lidia, de vreo paisprezece ani, al cărei tunel tainic dintre gambe mă tulbura când, de sub pian (un Blüthner negru), puteam să practic *voyeurisme*-ul acesta de copil niznai, de „polimorf pervers“ adică. (Fantasma dragostei cu o instrumentistă, în timp ce cântă, mi-a rămas de-atunci.) Am mai avut, în fine, și alți lectori.

— *Încearcă să identifice, într-un fel, spațiul copilăriei.*

— Am copilărit pe Decebal (ulterior, Ilie Pintilie, ulterior, Bicaz; ulterior, la loc comanda: Decebal). Casa cu numărul 38, pe locul unde azi se află fântâna lui Lucaciu, metalică și, când dă Domnul, arteziană. Ca severinean, o știi prea bine. Copilărie „de etaj“, marcându-mă pe totdeauna. Stau pe scaun, pe bordura trotuarului sau în nisip; pe iarba verde, mai deloc. Cu animalele sunt rezervat. Când văd un cal, îi fac o plecăciune și trec repede pe celălalt trotuar. Cu câinii, „nevrinos“ ca Nenea Iancu; fie și dacă mama susținea că primul meu cuvânt articulat a fost, vizând un câine, „hamo“. Animalele, ca și copiii, sunt imprevizibile, sunt bruște. Așezat, la patru ani, de către mama, în șaua unui pașnic cal, al bunicului patern, pe nume Puiu (pe nume Puiu calul, nu bunicul), am început să plâng. Mai simt și azi disprețul mamei mele! Ce să-ți mai spun de taurine? Am o adâncă stimă, dacă vrei, pentru un țânc de șapte ani, de nici un metru douăzeci, domn și stăpân al unei ciurzi de bivoli care, telurici, mă cam înspăimântă. Altminteri, sunt cu totul demni de milă

când îi vezi seara, întorcându-se pe uliți, cu botul plin de muște și ochii injectați. Cum vezi, am mai umblat și eu prin lume, prin, în speță, sate transilvane. L-am mai citit, apoi, pe Fundoianu. Să revin însă la copilărie. Viața la țară n-am prea cunoscut-o. Eram prea mic în '44, la refugiu, când ne-am retras, după bombardament, în satul lui Ion Ioanid, Ilovăț, unde tata își făcea, ca medic, stagiul (după campania din Crimeea și înaintea celei din Ungaria). Bebe Ioanid, care-și dădea bacalaureatul, era „puiul pădurii“ în persoană. Purta, adeseori, drept colan, un șarpe. Numai un astfel de Tarzan, pesemne, putea să treacă mai apoi prin „închisoarea cea de toate zilele“ senin... Asta era, ziceam, în '44. În '46, după stabilizare, ne-am mutat câteva case mai la vale, pe aceeași stradă Decebal, la 62, lângă biserica zisă „a Maioresii“. Aveam, acum, grădină; dar eu, tot... citadin. Peste drum de noi, dar în verif, locuia bătrânul Ioan (sau Carol?) Schmitt, general în retragere și văduv al unei verișoare a bunicii. Suferind de solitudine și spleen, mă accepta ca partener de șah. N-am învățat jocul niciodată, căci generalul se lăsa bătut de mine din complezență și din nevoia unui perpetuu aghiotant. La el, sub sticlă, pe birou, ca într-o bandă desenată, un șir de cadre colorate cu istoria eternilor amanți Hero și Leandro. Alt roman nemaicitit apoi! Cine mai locuia pe Decebal? Chiar vizavi de noi, familia Blaga. Domnul Simion Blaga, farmacist, era un frate de-ai lui Isidor, tatăl poetului din Lancrăm. Venise, evident, de peste munți, pe la 1910, și, căsătorit cu-o regățeancă, vagă rubedenie a bunicii, avea doi fii, pe Păpușel și Bică. Ultimul lucra-n diplomație,

ca și vărul Lulu, dacă vrei. Rechemat de la Ankara, prin '47, cred, s-a întors în dulcea-i țară ca să înfunde pușcăria. Bătrânii Blaga, evacuați, au trebuit să părăsescă, în douăzeci și patru de ore, domiciliul, o vilă în stil Bauhaus, al cărei proiect îi aparținea chiar doamnei Blaga, una dintre prea puținele femei-arhitect din spațiul mioritic (ca și mai pretutindeni în lume, pe atunci). O parte dintre lucrurile casei au trecut Styxul, poposind la noi, pentru mulți ani, într-o imensă hărăbaie (inhabitabilă, căci combustibil – *niet*). Ce vreau să spun cu asta? Că Decebal, ca, din păcate, atâtea străzi severinene, constituie și ea un coridor al AFDPR. Vecinul Ion Cațan, fost țărănist, și colonelul Ianculescu de la colț – ani grei de temniță și de prigoană. Bătrânul Schmitt, în domiciliu obligatoriu (sau forțat) într-o coșmelie din Craiova. Tot la Craiova, tatăl meu, într-un exil (in)voluntar, din cauza unui conflict cu un tovarăș abuziv (extoricator, acesta, de rețete frauduloase de penicilină – pe atunci, un veritabil panaceu!). Doi basarabeni de peste drum, săraci lipiți, ajunși în Bărăgan. În Bărăgan, tanti Florica însăși (căreia, ani de zile, trimis de domnul Schaeffer, i-am expediat colete de la poștă). Ea s-a întors abia prin '57. Ș.a.m.d.

— *Spune-mi, ce fel de copil erai? Cuminte sau semicafangiu?*

— Nu, n-am fost semicafangiu. Am fost un semicăftănit. Aveam și minge. Asta, pe la doisprezece ani. Minge de fotbal, vreau să zic. Mîngile, pe vremea copiării noastre, erau, de obicei, de cârpă. Mulți fotbaliști au ajuns ași jucând, pe un maidan, cu mingi dintr-astea.

Într-astfel se învață, îndeobște, și driblingul à la Dobrin, și marea artă a jonglării cu o minge care n-are elasticitate. Cine a jucat cu mingi de cârpă poate juca și cu o cărămidă!

— *Ai jucat bine fotbal?*

— Am jucat pentru că aveam minge. La dribling eram nul. (În paranteză fie spus, driblingului i se zicea, la vârsta aia, „ducăreală“). Eram mai bun în apărare. Am făcut-o chiar și pe portarul. Dar cel mai bun eram la sprint. Am practicat apoi ciclismul. Aveam, de fabricație cehă, o semicursieră „Favorit“. Am fost și bun înotător. Am luat, prin '57, un premiu la Craiova, la una sută metri bras. Cabotin, am pedalat o dată pe bulevardul dinspre Dunăre, fost Carol, „citind“ o carte, *Cei trei muschetari*. Mașinile trecând din oră-n oră, am nostalgia paradisului (să-i spunem) bicicliștilor valahi, care a fost numai atunci. Dar apropo de fotbal (și de mine), portar n-am prea ajuns să fiu din cauză că n-aveam porți, ele constând în două vrafuri de ghiozdane; fapt pentru care multe goluri erau, cu furie, disputate, până la, uneori, căderea serii.

— *Față de copiii de pe stradă aveai un statut social aparte?*

— Aveam și nu aveam, depinde. Eu, unul, îmi dădeam silința să fiu, să zicem, democrat. Bine mă simt, de altfel, numai între egali. După o epocă dintâi, timidă, singuratică și rezervată (rezervă, însă fără aroganță), când mă complăcusem îndeobște în compania oamenilor mari (de unde și verdictul alor mei: „Copilul ăsta-i un sălbatic, să-l dăm la grădiniță!“), voi fi ajuns, treptat, sociabil. Cât

Cuprins

Cuvânt înainte / 5

Ei bine, îmi place să „grațiez“! / 15

La o tacla în Dacia / 33

Clepsidra cleptomană / 52

Politică și delicatețe / 75

Cuplete fără plete! / 96

Spiritus flat ubi vult / 107

Un vraft (!) de cărți / 123

Pour mourir en beauté / 138